

UMUMTA'LIM MAKTABLARDA SPORT MUSOBAQALARI TASHKILASHTIRISH

Sobirov Begzod Sherzod o'g'li

TIFT Universiteti Jismoniy madaniyat yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Ismailov Farrux Israil o'g'li

TIFT Universiteti Jismoniy tarbiya va sport kafedrası mudiri

Annotatsiya. *Maqolada umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini tashkil etishning ahamiyati va ta'lim jarayonidagi roli tahlil qilinadi. Sport musobaqalari o'quvchilarning jismoniy va ijtimoiy rivojlanishiga, sog'lom raqobat va jamoaviylikni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, musobaqalarni samarali tashkil etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *sport musobaqalari, umumta'lim maktablari, jismoniy tarbiya, sog'lom turmush, ijtimoiy rivojlanish, jamoaviylik.*

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning jismoniy rivojlanishi va sog'lom turmush tarzini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini tashkil etish nafaqat yoshlar salomatligini mustahkamlash, balki ularning ijtimoiy faolligini oshirish, jamoada ishlash ko'nikmasini rivojlantirish va sog'lom raqobat muhitini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Sport musobaqalari o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishini orttirish, ularni bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishga yo'naltirish, yomon odatlardan himoya qilishda samarali vosita hisoblanadi. Bundan tashqari, iste'dodli sportchi yoshlarni erta aniqlash, ularni professional sportga yo'naltirish va qo'llab-quvvatlash imkonini ham yaratadi.

Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini tashkil etishning maqsadi, ahamiyati, tashkil etish bosqichlari va samarali metodlari yoritiladi. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni hal etish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Maqola maktab ma'muriyati, jismoniy tarbiya o'qituvchilari va mutasaddi tashkilotlar uchun amaliy ahamiyatga ega.

Asosiy qism

Umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini tashkil etish – o'quvchilarning jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim tarbiyaviy jarayonlardan biridir. Sport musobaqalari orqali o'quvchilar orasida sog'lom raqobat

muhitini shakllantirish, jamoaviylik, intizom, bardoshlilik, yetakchilik kabi sifatlarni rivojlantirish mumkin. Shu bois, ta'lim muassasalarida muntazam sport tadbirlarini o'tkazish ta'lim va tarbiya samaradorligini oshiradi.

Birinchidan, sport musobaqalarining asosiy maqsadi – bolalarda sog'lom hayot tarziga bo'lgan qiziqishni shakllantirishdir. Harakatli o'yinlar, yugurish, kurash, futbol, voleybol kabi sport turlarini o'z ichiga olgan musobaqalar bolalarning jismoniy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, sport faoliyatida qatnashgan o'quvchilar o'z salomatligiga befarq bo'lmaydi, doimiy jismoniy faollik esa ularda ijobiy psixologik holatni ta'minlaydi.

Ikkinchidan, sport musobaqalari iqtidorli o'quvchilarni aniqlash va ularni professional sportga yo'naltirish uchun samarali imkoniyatdir. Ko'plab taniqli sportchilar aynan maktab musobaqalarida o'z iste'dodini namoyon qilgan va keyinchalik sport maktablariga yo'naltirilgan. Shu sababli, sport musobaqalari o'quvchilarning imkoniyatlarini erta aniqlash, ularni rag'batlantirish va kerakli yo'nalishga yo'naltirish uchun muhim bosqich hisoblanadi.

Uchinchidan, bunday tadbirlar orqali o'quvchilar orasida ijtimoiy muloqot, do'stlik, bir-birini qo'llab-quvvatlash kabi ijobiy fazilatlar shakllanadi. Jamoaviy sport turlarida qatnashish, ayniqsa, o'zaro hurmat, birdamlik va mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Bu esa o'z navbatida maktabdagi umumiy muhitga, sinf jamoasining uyushqoqligiga va o'quvchilarning ijtimoiy faolligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Sport musobaqalarini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun maktablarda bir qancha shart-sharoitlar yaratilishi lozim. Avvalo, jismoniy tarbiya o'qituvchilari tashabbuskor, faol va yuqori malakali bo'lishi kerak. Musobaqalarni rejalashtirishda maktab rahbariyati, ota-onalar qo'mitasi, mahalla faollari va sport tashkilotlari bilan hamkorlik zarur. Shuningdek, sport anjomlari va zamonaviy sport infratuzilmasi bilan ta'minlash masalasi ham dolzarbdir.

Sport musobaqalari turli shakllarda tashkil etilishi mumkin: sinflararo, maktablararo, hududiy va respublika miqyosida o'tkaziladigan musobaqalar o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Har bir musobaqada qatnashuvchilarni rag'batlantirish, diplom, medallar, sovg'alar bilan taqdirlash ularni yanada faol bo'lishga undaydi.

Afsuski, amaliyotda ayrim maktablarda sport musobaqalari faqat rasmiy tadbir sifatida o'tkazilib, ularning ta'sirchanligi past bo'lib qolmoqda. Bunday holatlarning oldini olish uchun har bir musobaqa rejalashtirilgan, maqsadli va o'quvchilar manfaatiga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Bundan tashqari, musobaqalarning natijalarini tahlil qilish, o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishi va ishtirok darajasini baholab borish ham muhim hisoblanadi.

Umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini samarali tashkil etish orqali sog'lom, faol, jismonan va ma'nan yetuk yosh avlodni tarbiyalash mumkin. Bu esa mamlakatimizning sog'lom va barkamol kelajagiga xizmat qiluvchi eng asosiy omillardan biridir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Umumta'lim maktablarida sport musobaqalarini tashkil etish – o'quvchilarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish, jismoniy tarbiyani mustahkamlash va ijtimoiy faolligini oshirishning samarali vositasidir. Bunday tadbirlar orqali o'quvchilarda sog'lom raqobat, jamoaviylik, do'stlik va mas'uliyat hissi rivojlanadi. Ayniqsa, sport musobaqalari iste'dodli yoshlarni aniqlash va ularni sport sohasida yuqori natijalarga yo'naltirishda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, musobaqalar maktab jamoasi va mahalla aholisi o'rtasida ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash, ota-onalarning farzandlari faoliyatidagi ishtirokini oshirishga xizmat qiladi. Biroq, bu jarayonning muvaffaqiyati, avvalo, tashkilotchilikka, zarur sport anjomlari va infrastrukturaga, shuningdek, pedagoglarning tashabbuskorligiga bog'liq.

Kelajakda sport musobaqalarini muntazam va tizimli tarzda tashkil etish, ularni zamonaviy shakllar bilan boyitish orqali ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish mumkin. Zero, sog'lom tanada – sog'lom aql, sog'lom aql esa – kuchli jamiyatning asosi hisoblanadi. Shu bois bu yo'nalishda izchil ishlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2019). *Yoshlar bilan ishlashni samarali tashkil etish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo'yicha 5 muhim tashabbusni amalga oshirish to'g'risida topshiriq.*
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). *O'zbekiston Respublikasida ommaviy sportni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida PQ-408-son qaror.*
3. Yoshlar ishlari agentligi. (2023). *Yoshlar o'rtasida sport tadbirlarining ijtimoiy samarasi bo'yicha yillik hisobot.*
4. Sportni rivojlantirish vazirligi. (2023). *2023-yilda qurilgan sport inshootlari va infratuzilma obyektlari ro'yxati.*
5. Mulaydinov, F. (2024). Application, place and future of digital technologies in the educational system. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali.*

6. Jumanova, S. (2024). Analysis of PISA test results in Uzbekistan and prospects of preparing primary education students for PISA test. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali*.
7. Axadjon o'g'li, A. A., & Tursunboy o'g'li, N. J. (2023). SANOATNING YAIMGA TA'SIRINI BAHOLASH. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 290-293.
8. Ikromjonovna, J. S., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA PISA TESTI NATIJALARI VA BOSHLANG 'ICH TA'LIM O 'QUVCHILARINI BU TESTGA TAYYORLASH ISTIQBOLLARI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 159-162.
9. Turanboyev, B., & Abdullayev, A. (2023). DAVLAT, KORXONA VA TASHKILOTLAR BYUDJETINI TO 'G 'RI TAQSIMLASH TENDENSIYALARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(4), 304-309.
10. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga a'zo bo 'lish uchun uzoq yo 'li va xitoy tajribasi. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 1, 43-47.
11. Акабирходжаева, Д. Р., & Абдуллаев, А. А. (2024). ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ИННОВАЦИЙ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА. *Экономика и социум*, (11-1 (126)), 729-739.
12. Akabirxodjayeva, D., & Abdullayev, A. (2024). TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARNING JAHON MOLIYA BOZORINING RIVOJLANISHIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 89-96.
13. Akhrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). IMPACT, RESULTS AND CONSEQUENCES OF WTO ACCESSION ON THE EDUCATION SYSTEM. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 2(1), 6-15.
14. Abdullaev, A. (2022). BOBUR VA BOBURIYLAR SULOLASINING JAHON SIVILIZATSIYASINING YANGILANISHIGA QO 'SHGAN HISSASI. *NEW RESEARCH ON THE WORKS OF ALISHER NAVOI AND ZAHIRUDDIN MUHAMMAD BABUR*, 1.
15. Abdullaev, A., & Odilova, M. (2024). The Role of WTO in Improving the Quality of Education. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 3(1), 140-148.
16. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Ubaydullayev, A., Omonov, I., & Mirzamahmudov, B. (2022). ISLOM BANKI VA AN'ANAVIY BANKLAR O

‘RTASIDAGI FARQLAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 755-761.

17. Akhrorjon, A. (2022). Uzbekistan and the World Trade Organization management system. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.

18. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2022). Danger in Islamic Banking. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.

19. Abdullaev, A. (2022). O ‘zbekiston iqtisodiyoti uchun jstga a’zo bo ‘lish sabab muammo va natijalari. *Raqamli texnologiyalar va ta’lim istiqbollari*, 1(2), 113-121.

20. Akhrorjon, A. (2022). Reasons, problems and consequences for the accession of the Uzbek ecanomy to the WTO. In *International scientific conference" Topical issues of the economy in modern*.

21. Akhrorjon, A., & Zumradkhan, K. (2022). The impact and results of membership of the wto on the education system. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(5), 24-32.

22. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Karimova, S., & Solijonova, F. (2022). Jahon savdo tashkiloti boshqaruv tizimi. *Scientific progress*, 3(2), 343-347.

23. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Shamsiddinov, M., & Umarjonov, B. (2022). ISLAMIC FINANCE. *Scientific progress*, 3(2), 48-50.

24. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Anvarov, J., & Ismoilov, S. (2022). Islom moliyasi. *Scientific progress*, 3(2), 45-47.

25. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Umarjonov, B., & Shamsiddinov, M. (2021). Islom moliyasining xususiyatlari. *Scientific progress*, 2(8), 634-638.

26. Akhmadjonov, O., Abdullaev, A., Yusupuv, S., & Anvarov, J. (2021). Islom bankchiligidagi xavf. *Scientific progress*, 2(8), 639-642.

27. Abdullaev, A. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT-KADRLAR TAYYORLASHNING DOLZARB MASALALARI. *Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning o ‘ziga xos xususiyatlari, uning*.

28. Mamadjonov, M., Abdullayev, A., Abdurahmonov, I., & Mamadaliyev, A. (2021). Challenges of management in the digital economy. *Scientific progress*, 2(6), 1533-1537.

29. Akhmadjonov, O., Abdullayev, A., Abdupattayev, A., & Sultonov, M. (2021). Islamic banking management, assets and libilities. *Scientific progress*, 2(6), 1525-1532.

30. AA, M. F. M. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *ÂXEOPOT-KOMMYHHKAflX*

TEXHOMrnmÂPH BÂ TEÏÏEKOMMYHHKÂ^ mÂPHHHr 3ÂMOHÂBHH
MYÂMMOÏÏÂPH BÂ EHHMÏÏÂPH OHÏÏÂHH PECnYEmKÂ HÏÏMHH-
TEXHHKÂHMYMÂHMHMHrMÂrbPY3ÂÏÏÂP TmflÂMH, 2(6), 794.

31. Ahmadjonov, O., Abdullayev, A., Mamayusupov, M., & Umarjonov, O. (2021). Raqamli iqtisodiyotda boshqaruv muammolari. *Science and Education*, 2(10), 636-642.

32. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO 'LISH UCHUN UZOQ YO 'LI VA XITOIY TAJRIBASI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1 (1), 43–47.

33. Axadjon o'g'li, A. A., & Tursunboy o'g'li, N. J. (2023). SANOATNING YAIMGA TA'SIRINI BAHOLASH. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1 (1), 290–293.